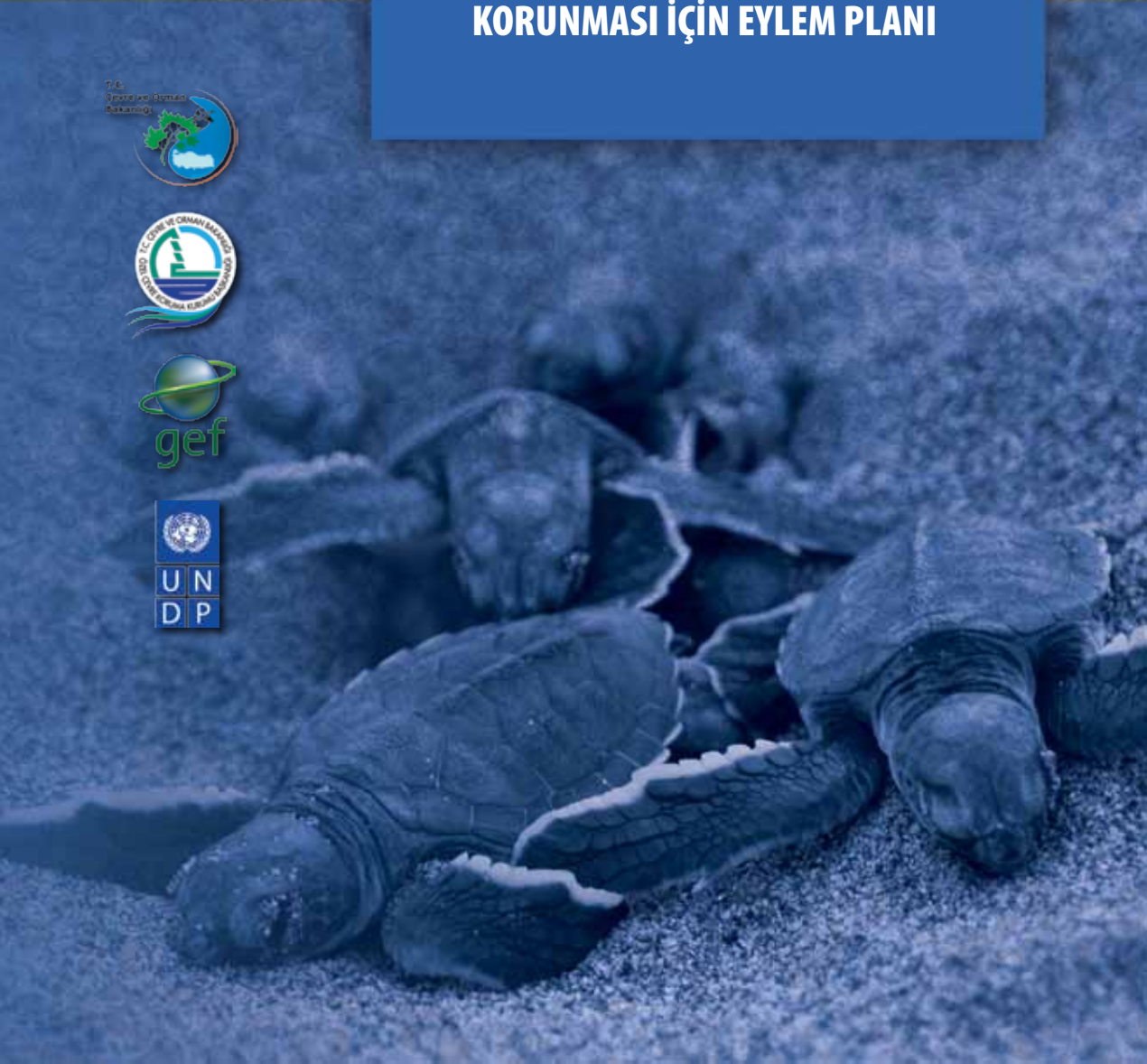

AKDENİZ DENİZ KAPLUMBAĞALARININ KORUNMASI İÇİN EYLEM PLANI

Akdeniz Deniz Kaplumbağalarının Korunması için Eylem Planı

Akdeniz Deniz Kaplumbağalarının Korunması için Eylem Planı

Not: Bu dökümanda kullanılan gösterimler ve materyallerin sunumunun hiç bir parçası, UNEP'in herhangi bir devlet, ülke, şehir veya alan ya da onların yetki makamları veya onların sınır ya da hudutlarının sınırlaması ile ilgili herhangi bir fikrinin ifadesini içermez.

© 2008 Birleşmiş Milletler Çevre Programı (United Nations Environment Programme-UNEP)
Akdeniz Eylem Planı (Mediterranean Action Plan-MAP)
Özel Koruma Alanları Bölgesel Faaliyet Merkezi
(Regional Activity Centre for Specially Protected Areas-RAC/SPA)
Boulevard du Leader Yasser Arafat B.P.337 - 1080 Tunis CEDEX - TUNISIA
e-posta: car-asp@rac-spa.org
www.rac-spa.org

Bu eser kaynakça amacıyla şu şekilde atfedilebilir: UNEP MAP RAC/SPA, 2007. Action Plan for the Conservation of Mediterranean Marine Turtles. Ed. RAC/SPA, Tunis. 40 pp.

Bu yayın tamamen ya da kısmen yeniden yazılabilir ve herhangi bir şekilde eğitsel ya da kar amacı gütmeyen amaçlarla, baskı sahibinden özel izin alınmaksızın, kaynağa atıfta bulunarak kullanılabilir. UNEP-MAP-RAC/SPA, bu yayının kaynak olarak kullanıldığı tüm yayınların bir kopyasını almaktan minnet duyacaktır.

Bu yayın, herhangi bir ticari amaç için UNEP-MAP-RAC/SPA'dan yazılı izin almaksızın tekrar satışının yapılması amacıyla kullanılamaz.

Bu yayın Küresel Çevre Fonu (GEF) mali desteğiyle T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı (ÖÇKKB) tarafından Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Temsilciliği (UNDP Türkiye), Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü ortaklığında yürütülen Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanları Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi kapsamında Türkçe'ye çevrilerek basılmıştır.

Tercüme Serisi: 9

Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı

Alparslan Türkeş Cad. 31. Sok. 10 Nolu Hizmet Binası 06510 Beştepe/Yenimahalle/Ankara
Tel: 0 (312) 222 12 34 Faks: 0 (312) 222 26 61 www.ozelcevre.gov.tr
www.dka.gov.tr

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)

Birlik Mahallesi 2. Cadde No. 11 06610 Çankaya/Ankara
Tel: 0 (312) 454 11 00 Faks: 0 (312) 496 14 63 www.undp.org.tr

ISBN: 978-605-393-077-8

Çeviri: Oğuz Türkozan
Düzeltili: Güner Ergün ve Harun Güçlüsoy
Tasarım: UNEP-MAP-RAC/SPA
Türkçe Uygulama: Murat Mert Temel
Türkçe Uygulama Kontrol: Nurhan Şen ve Gülden Atkın Gençoğlu
Baskı: Yorum Basın Sanayi Ltd. Şti.
Türkçe Baskı Tarihi ve Yeri: 2011, ANKARA

Bu belge, Birleşmiş Milletler resmi belgesi olarak düşünülmemelidir.

TÜRKÇE ÇEVİRİYE ÖNSÖZ

Birleşmiş Milletler Çevre Programı /Akdeniz Eylem Planı (UNEP/ MAP) bünyesinde, Akdeniz'in Deniz Ortamı ve Kıyı Bölgesinin Korunması Sözleşmesi, (Barselona Sözleşmesi) kapsamında; Akdeniz Ülkelerinin Hükümetlerine deniz kirliliğini tespit ve kontrol etmede yardımcı olmak, onların ulusal çevre politikalarını hazırlamak, bu hükümetlerin alternatif gelişme modelleri için daha iyi seçenekler belirlemede ve kaynaklarını daha iyi ve makul kullanmalarındaki yeteneklerini geliştirmek amacıyla Akdeniz Eylem Planı Avrupa Topluluğu tarafından 1975 yılında onaylanmıştır.

Barselona Sözleşmesi'nin, 1999 yılında yürürlüğe giren Özel Koruma Alanları ve Biyolojik Çeşitlilik Protokolü dikkate alındığında, Akdeniz biyolojik çeşitliliğinin korunması için geliştirilen tür eylem planlarının uygulanması için büyük gayret gerekmektedir.

Özellikle eylem planlarında yer alan türlerin korunması ve esirgenmesi amacıyla deniz ve kıyı bölgelerinde özel koruma alanlarının kurulmasına dair hükmün bulunduğu protokol kapsamında, ülkemiz Akdeniz ve Ege kıyılarında Bakanlar Kurulu kararıyla ilan edilmiş 10 adet Özel Çevre Koruma Bölgesi yer almaktadır. Bu bölgeler yaklaşık 1.133 km kıyı uzunluğu ile 2865 km²lik deniz alanını ihtiva etmektedir. Ayrıca Türkiye, Akdeniz'in en büyük deniz koruma alanına sahip ülkesidir ve kara sularının yaklaşık % 4'ü koruma altındadır.

Tüm dünyada olduğu gibi, Özel Çevre Koruma Bölgeleri kıyı ve deniz alanlarının doğal, tarihi ve kültürel değerleri de kentsel baskı, kirlilik ve aşırı avcılık tehdidi altındadır. Söz konusu tehditleri bertaraf etmek, deniz ve kıyı koruma alanlarının genişletilmesi ve etkin korunmasının sağlanması amacıyla çalışmalarını yürüten Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı; Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü ortaklığında, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Temsilciliği (UNDP Türkiye) uygulayıcı ortaklığıyla, Küresel Çevre Fonu (GEF) mali desteğiyle, "Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanları Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi"ni yürütmektedir.

Bu proje kapsamında Türkçe'ye çevrilen söz konusu Eylem Planlarının, ilgili türlerin ve habitatlarının korunması için, bilimsel çalışmalarla beraber uygulama çalışmalarının yapılması, gerekli önlemlerin bir an önce alınarak türlerin neslinin tükenmesini önlemek için her türlü işbirliğinin güçlendirilmesine katkıda bulunmasını dilerim.

Saygılarımla.

Ahmet ÖZYANIK
Kurum Başkanı

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ.....	5
II. AMAÇLAR.....	8
III. ÖNCELİKLER.....	8
III.1. TÜRLERİN VE HABİTATLARININ KORUNMASI VE YÖNETİMİ.....	9
III.2. ARAŞTIRMA VE İZLEME.....	9
III.3. TOPLUMSAL FARKINDALIK VE TEORİK EĞİTİM.....	10
III.4. KAPASİTE GELİŞTİRME / PRATİK EĞİTİM.....	10
III.5. KOORDİNASYON.....	10
IV. GERÇEKLEŞTİRME ÖLÇÜTLERİ.....	11
IV.1. KORUMA VE YÖNETİM.....	11
a. Mevzuat.....	11
b. Habitatların Korunması ve Yönetimi.....	11
c. Tesadüfi Avlanmayı Azaltma ve Kasten Öldürmeyi Ortadan Kaldırma.....	12
d. Ölüm Oranını Azaltmak için Diğer Önlemler.....	13
IV.2. BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE İZLEME.....	14
a. Bilimsel Araştırma.....	14
b. İzleme.....	15
IV.3. TOPLUMSAL FARKINDALIK VE EĞİTİM.....	16
IV.4. KAPASİTE GELİŞTİRME / PRATİK EĞİTİM.....	16
IV.5. ULUSAL EYLEM PLANI.....	16
IV.6. BÖLGESEL KOORDİNASYON YAPISI.....	17
IV.7. KATILIM.....	18
IV.8. “EYLEM PLANI ORTAKLARI”.....	18
EK 1- UYGULAMA PROGRAMI.....	19
EK 2- AKDENİZ’DE MARKALAMA HAKKINDA TAVSİYELER VE ANA ESASLAR... 21	

I. GİRİŞ

1. Barcelona Sözleşmesi'nin tarafları 1985-1995 periyodundaki öncelikli hedefleri arasına Akdeniz deniz kaplumbağalarının korunmasını dahil etmişlerdir (Cenova Bildirisi, Eylül 1985). Bu amaçla ve balıkçılık av araçlarında ölüm ve karadaki yaşamsal habitatlarının (yuvalama kumsalları) kaybı gibi çeşitli tehditlerle karşılaşan Akdeniz deniz kaplumbağalarının durumuyla ilgili olarak büyüyen uluslararası endişeye karşılık olarak taraflar 1989'da Akdeniz Deniz Kaplumbağalarının Korunması için Eylem Planı'nı benimsemişlerdir. 1996'da taraflar deniz kaplumbağalarının korunmasına yönelik taahhütlerini Akdeniz'de kaydedilen beş tür deniz kaplumbağasını Akdeniz'de Özel Koruma Alanları ve Biyolojik Çeşitlilik ile ilgili Protokolün ekindeki Nesli Tükenmekte ve Tehdit Altında Olan Türler listesine dahil ederek doğrulamışlardır (Barcelona, 1995). Bu protokol tarafları halihazırda benimsenen Eylem Planlarının uygulanması konusunda işbirliğine devam etmeye davet etmektedir.

2. Akdeniz Deniz Kaplumbağalarının Korunması için Eylem Planı 1998-1999 döneminde revize edilmiş ve revize edilen Eylem Planı Ekim 1999'da Malta'da 11.'si düzenlenen Barcelona Sözleşmesinin Akit Tarafları Toplantısı'nda benimsenmiştir. Barcelona Sözleşmesinin Akit Taraflarının isteği üzerine (Portoroz, 2005), RAC/SPA (Özel Koruma Alanları Bölgesel Faaliyet Merkezi) Akdeniz'deki Deniz Kaplumbağalarının Korunması için Eylem Planı'nın bugünkü güncelleştirilmiş halini hazırlamıştır.

3. Akdeniz'de iki tür deniz kaplumbağası yuvalamaktadır; İri başlı deniz kaplumbağası (*Caretta caretta*) ve yeşil deniz kaplumbağası (*Chelonia mydas*). Derisırtlı deniz kaplumbağası (*Dermochelys coriacea*) bu denizde oldukça sık bir şekilde kaydedilmekte iken diğer iki tür (Atmaca gagalı kaplumbağa-*Eretmochelys imbricata*, ve gündüz yuvalayan kaplumbağa-*Lepidochelys kempii*) ile çok nadir olarak karşılaşılmaktadır. Aynı zamanda iri başlı deniz kaplumbağalarının juvenil bireyleri ergin öncesi göç (oseanik) evrelerinde Atlantik'ten Akdeniz'e girmekte ve tekrar Atlantik'e dönmektedirler.

4. Deniz kaplumbağaları sürüngendir ve sürüngeleler karada evrimleşmişlerdir. Denizdeki yaşama iyi bir şekilde uyum göstermiş olmalarına rağmen atalarıyla olan evrimsel bağları onların yumurta bırakmak ve üremek için karaya geri dönmelerine neden olmaktadır. Geçen yüzyılın büyük bölümü boyunca kaplumbağaların yoğun bir şekilde sömürülmesi Akdeniz'deki kaplumbağa popülasyonlarında ciddi bir çöküşe sebep olmuştur. Geriye kalan popülasyonlar

tesadüfi yakalanma ile balıkçılık av araçlarında ölüm ve yuvalama habitatlarının kaybı gibi göreceli olarak yeni tehditler ile karşı karşıya kalmıştır. Deniz kaplumbağalarının korunmasında, kaplumbağa türlerinin biyolojileri nedeniyle, hem kara hem de denizdeki tehdit ve sorunların ele alınması gerekmektedir. Deniz kaplumbağaları uzun ömürlü sürüngenlerdir ve bu sebeple popülasyonlarının toparlanması uzun bir süreç gerektirir. Karada üremeleri yalnızca tehditlerle karşılaşmalarına neden olmaz. Aynı zamanda örneğin predasyonun (diğer türler tarafından avlanmasının) azalması yoluyla türün toparlanmasına yarayan fırsatlar sağlar. Eğer bu fırsat uygun bir şekilde kullanılacaksa biyolojileri ve ihtiyaçları konusunda iyi bir bilgi birikimi temel zorunluluktur. Kaplumbağalar her yıl yuvalamazlar ve yuvalama faaliyetlerinde (özellikle yeşil deniz kaplumbağalarında) yıldan yıla görülen önemli dalgalanmalar yaygındır. Sonuç olarak, popülasyonların incelenmesi ve sonuçların ortaya konulabilmesi için uzun dönemli veriler gerekmektedir.

5. Herhangi bir türün örneğin deniz kaplumbağalarının korunması biyolojik çeşitliliğin korunmasının daha geniş bir boyutta dikkate alınmasını gerektirmektedir. Tehdit altındaki türler bir ekosistemin bileşenleridir ve nesli tehlike altında olan türler ile biyolojik çeşitliliğin korunması ile ilgili çeşitli RAC/SPA Eylem Planı uygulamalarının birbirlerine bağlı oldukları burada vurgulanmıştır.

6. İnsan faaliyetlerinin Akdeniz deniz kaplumbağaları popülasyonları üzerindeki olumsuz etkilerine yönelik somut kanıtlar bulunmaktadır. Kaplumbağalar üzerindeki en ciddi tehdit/etkiler şu şekilde sıralanabilir:

- Deniz kaplumbağalarının yaşam döngüleri açısından önemli olan yuvalama, beslenme, kışlama sahaları ve önemli göç yolları gibi kritik habitatların zarar görmesi
- Doğrudan kaplumbağa popülasyonları üzerine yapılan etkiler; kazayla balıkçılar tarafından yakalanmaları, kasıtlı öldürme, tüketme, yumurtaların toplanması ve tekne darbeleri
- Hem habitat hem de türler üzerinde etkisi olan kirlilik.

7. Akdeniz’de deniz kaplumbağalarının genetik stokları, konumları, biyoloji ve davranışları ile ilgili bilgi gittikçe artmaktadır ve hala bazı boşluklar olmasına rağmen koruma amacına yönelik yeterli bilgi mevcuttur. Bu bilgiler bugünkü Akdeniz Deniz Kaplumbağaları Koruma Eylem Planı’nın güncellenmesinde ve geliştirilmesinde kullanılmaktadır¹. Yeterli bilgi Ulusal Deniz Kaplumbağalarının Korunması Eylem Planı’nda mevcuttur.

8. Pek çok kaynaktan alınan bilgiler Eylem Planı’nda değerlendirilmiştir. Yuvalama sahalarının etkin olarak korunması ve yönetimi, pratik yöntemler kullanılarak kazayla yakalanmış kaplumbağaların sayıca azaltılması, beslenme sahalarının yönetimi gibi bilimsel veriye dayanılarak belirlenmiş anahtar unsurlar deniz kaplumbağalarının hayatta kalmaları ve popülasyonlarının iyileştirilmelerinde yardımcı olabilecek unsurlardır. Bu unsurlara dikkat edilmeli ve gereken önem verilmelidir. Popülasyon dinamiği, markalama, biyoloji ve fizyolojilerine yönelik bilimsel veriler ve halkın farkındalığı üzerine elde edilen tüm veriler bu Eylem Planı’nda verilmelidir.

9. Akdeniz deniz kaplumbağalarını korumanın en etkili ve sürdürülebilir yöntemi; Akdeniz’in bir bütün olarak yönetilmesi, ekosistem kavramının oturtulması, ilgili tarafların konuyla ilgili etkinliklerinin avantaj olarak kullanılması ve Akdeniz Eylem Planı (MAP), Balıkçılık Yönetim Planı (FAO/GFCM), Deniz Kaplumbağaları Uzman Grubu (IUCN/SSC), Uluslararası Atlantik Orkinos Balıklarının Koruma Komisyonu (ICCAT), Uluslararası Akdeniz Bilimsel Araştırma Komisyonu (CIESM) gibi kurumlar ve ilgili sivil toplum kuruluşları, araştırma enstitüleri, üniversiteler, vs. ile uluslar üstü ve ulusal düzeyde iş birliği yapılmasıdır.

10. Eylem Planı amaçlar, öncelikler ve farklı alanlardaki uygulama tedbirleri başlıklarıyla özetlenebilir. Eylem Planı’nın farklı öğeleri karşılıklı destek vermekte ve birbirine bağlı olarak hareket edebilmektedir.

11. Eylem Planı’nın uygulanmasındaki gelişmeler Ulusal Odak Noktaları’nın Özel Koruma Alanları ile ilgili yaptıkları her bir toplantıda yerel ve RAC/SPA raporları temel alınarak yeniden değerlendirilecektir. Eylem Planı Ulusal Odak Noktaları tarafından kabul edilmiş olmasına rağmen her beş yılda bir Plan incelenecek, yeniden değerlendirilecek ve gerekirse güncellenecektir.

1 ¹ Deniz kaplumbağalarının durumunun anlaşılmasının bu kaplumbağaların korunması için esas olması dolayısıyla güncel Eylem Planı Akdeniz’deki ilgili üç tür için Deniz Kaplumbağası Uzman Grubunun durum değerlendirmesini göz önünde bulundurmaktadır. *Dermochelys coriacea* için gerekli bilgi aşağıdaki adreste bulunabilir: http://www.iucn-mtsg.org/red_list/regional/Dermochelys_MTSG_Mediterranean_Assessment.pdf *Chelonia mydas* ve *Caretta caretta* için Bölgesel Değerlendirme taslağı Haziran 2007 sonu itibarıyla hazır olmaktadır. *Chelonia mydas* için küresel yeniden listeleme değerlendirmesi aşağıdaki adreste bulunabilir: http://www.iucn-mtsg.org/red_list/cm/MTSG_Chelonia_mydas_Assessment_April-2004.pdf

II. AMAÇLAR

12. Bu Eylem Planı'nın amacı Akdeniz'deki *Caretta caretta* ve *Chelonia mydas* popülasyonlarının (mümkün olan yerlerde önceliği *Chelonia mydas*'a vererek) aşağıdaki yöntemler kullanılarak iyileştirilmesidir:

- Deniz kaplumbağası habitatlarının yuvalama, beslenme, kışlama ve önemli göç yollarını da içine alarak en uygun şekilde korunması ve yönetimi
- Araştırma ve izlemeyle bilimsel birikimin geliştirilmesi

Fotoğraf: Oğuz T.

III. ÖNCELİKLER

13. Bölgedeki ülkelerin çoğunda son yıllarda başarılan ilerlemeyle birlikte projelerdeki, faaliyetlerdeki ve eylemlerdeki artışı kabul ederek deniz kaplumbağalarının korunması, araştırılması ve izlenmesiyle ilgili devam eden bu şekildeki faaliyet ve projelerin devamı ve arttırılması kapsayıcı öncelikli bir eylem olarak dikkate alınmıştır. Bu eylem planının her bölümü için aşağıdaki öncelikler tanımlanmıştır.

III.1. Türlerin ve habitatlarının korunması ve yönetimi

- Kanunların uygulanması, geliştirilmesi ve yürürlüğe girmesi
- Yuvalama sahalarının (yakındaki denizel alanları da kapsar) etkili yönetimi ve korunması
- Beslenme, kışlama ve çiftleşme sahalarının ve önemli göç yollarının yönetimi ve korunması
- Tesadüfi avlanmanın asgariye düşürülmesi ve kasıtlı öldürmeleri elimine etme
- Bozulmuş yuvalama kumsallarının restorasyonu

III.2. Araştırma ve izleme

Aşağıdaki konularda bilgi birikimi artırılmalıdır:

- Çiftleşme, beslenme ve kışlama sahalarıyla birlikte önemli göç yollarının saptanması
- Yeni yuvalama sahalarının saptanması
- Türlerin biyolojisi, özellikle yaşam döngüleri, popülasyon dinamikleri, popülasyon eğilimi ve genetikleriyle ilgili konular
- Balıkçılık etkileşimi ve ilişkili ölüm oranlarının avlanma aracının modifikasyonu ve ilgili sosyoekonomik konuları içerecek şekilde değerlendirilmesi
- Yuvalama kumsalı yönetim tekniklerinin değerlendirilmesi ve geliştirilmesi
- Karaya vuran hayvanlarla ilgili iletişim ağıyla veri toplama
- Hem yuvalama kumsallarında hem de denizde uzun dönem izleme programlarıyla popülasyonların eğilimini değerlendirme
- İklim değişikliğinin etkisi

Fotoğraf: Oğuz T.

Fotoğraf: Oğuz T.

III.3. Toplumsal farkındalık ve teorik eğitim

Bu eylem planının gerçekleştirilmesi için toplum desteğine ihtiyaç vardır. Bilgilendirme ve eğitim kampanyalarında kaplumbağaların korunmasıyla ilgili konular şu grupları hedeflemelidir:

- Yuvalama sahalarna gelen ziyaretçiler ve yerel sakinler
- Balıkçılar ve diğer paydaşlar
- Turistler ve turizmle ilgili işletmeler
- Öğrenciler ve öğretmenler
- Yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde karar vericiler
- Paydaşlara uygun teorik/pratik eğitim verilebilir (örneğin balıkçılar ve turizm sektörü çalışanları)

III.4. Kapasite geliştirme / Pratik eğitim

Korunan alanların yöneticileri ve diğer personelinin koruma ve yönetim teknikleri konusunda eğitimi ile birlikte bilim adamlarının, araştırmacıların ve diğer personelin koruma, araştırma ve izleme gibi öncelikli konularda eğitimi Eylem Planının kapsamındadır.

Fotoğraf: Demetropolis A.

Fotoğraf: Demetropolis A.

III.5. Koordinasyon

Bölgede hem Akit Taraflar arasında koordinasyonu ve işbirliğini hem de uzmanlar ve ilgili kurum ve kuruluşlar arasında iletişim ağını ve işbirliğini teşvik etmek ve arttırmak. Bu Eylem Planının gerçekleştirilmesindeki ilerlemenin düzenli değerlendirilmesine öncelik verilmelidir.

IV. GERÇEKLEŞTİRME ÖLÇÜTLERİ

Bu eylem planında tavsiye edilen gerçekleştirme ölçütleri sadece Tarafların ve işi bilen uluslararası organizasyonların, özellikle ulusal ve bölgesel kaynak yaratma programları vasıtasıyla yeterli maddi destek sağlama ve projeler için donörlere başvuruyu destekleme konularında uygun desteği sağladığı taktirde mümkün olacaktır. Tüm Akdeniz'deki çoğu ülkede projelerin, programların, faaliyetlerin ve eylemlerin yaygınlaşmasıyla son yıllarda çok ilerleme sağlanmıştır. Deniz kaplumbağalarının korunması, araştırılması ve izlenmesiyle ilgili devam eden böyle faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde bu Eylem Planının hükümlerinden fayda sağlanması beklenmektedir.

IV.I. Koruma ve Yönetim

15. Koruma ve yönetim hakkında aşağıdaki tedbirler tavsiye edilmektedir:

a. Mevzuat

16. Yasal korumayı deniz kaplumbağalarını içine alacak şekilde genişletmeyen Akit Taraflar mümkün olan en kısa süre içinde bunu yapmalıdır.

17. Her Akit Taraf deniz kaplumbağaları için önemli olan yuvalama (yakın denizel alanları içerir), beslenme, kışlama ve çiftleşme sahaları ile birlikte ana göç yollarının muhafaza edilmesi, korunması ve/veya yönetimi için gerekli mevzuatı en kısa sürede geliştirmeli ve uygulamaya geçirmelidir.

18. Üstteki maddeyi gerçekleştirmeye çalışırken Akit Taraflar, ilgili uluslararası anlaşmaları ve uluslararası kanunları, RAC/SPA'nın "Deniz Kaplumbağası Popülasyonlarının ve Habitatlarının Korunması ve Yönetimi ile İlgili Kanun ve Düzenlemeler Hazırlamada Ana Esaslar"ı da dikkate almalıdırlar.

b. Habitatların Korunması ve Yönetimi

19. Tamamlanmış yönetim planları yuvalama, beslenme, kışlama ve çiftleşme sahalarıyla birlikte ana göç yolları gibi kritik denizel ve karasal alanlar için detaylı hazırlanmalı ve uygulamaya konulmalıdır.

20. Karada ve denizde kritik habitatları korumayı amaçlayan tedbirler ve yönetim ilkeleri geliştirilmeli ve uygulanmalıdır. Yuvalama sahaları durumunda bu gibi tedbirler halkın kullanımı, araç kullanımı ve at binme, yapay ışıkların kullanımı, denizdeki faaliyetler, predasyonun azaltılması, su baskını, yuvalama esnasında rahatsız edilme, yakın sulardaki rahatsızlık gibi konuları içermelidir. Deniz alanları durumunda bu gibi tedbirler tekne trafiği ve balıkçığı irdelemelidir. Koruma ve yönetim faaliyetlerine katılan personelin eğitimi iyi bir yönetim için ön koşuldur.

21. Bozulmuş yuvalama kumsallarının doğal koşullarına restore edilmesi

c. Tesadüfi Avlanmayı Azaltma ve Kasten Öldürmeyi Ortadan Kaldırma

22. Tesadüfi avlanmaları ve ölümleri azaltma şu şekilde başarılabılır:

- Özellikle kaplumbağaların yüksek yoğunlukta bulunduğu alanlarda balık avcılığı derinliği, sezonu, aracı ve benzeri gibi konularda uygun düzenlemelere başvurmak.
- Balık avlama aracının, metodunun ve stratejilerinin değiştirilmesinin, balıkçılık uygulamalarına ve kanunlarına girişinin etkili ve uygun olduğu kanıtlanmıştır.
- Tesadüfen yakalanan kaplumbağaların doğru bir şekilde ağdan çıkarılması, taşınması, serbest bırakılması ve kaydedilmesi için balıkçıların teorik/pratik eğitimi. Bu arada uygun metodların kullanımı RAC/SPA yayını "Balıkçılar için Deniz Kaplumbağaları Taşıma Rehberi"nde tanımlanmıştır.

23. Deniz kaplumbağalarının kasten öldürülmesi ve istismar edilmesi şu şekilde ortadan kaldırılabilir:

- Uygun mevzuatı yürürlüğe koymak ve uygulamak
- Tesadüfi yakalanan deniz kaplumbağalarının serbest bırakılmasını teşvik etmek ve kaplumbağalar hakkındaki bilgi iletişim ağına (kaplumbağa gözlemlerininin, markalarının bildirilmesi, markalama programlarına katılım vb. gibi) katılımları için balıkçılar arasında kampanyalar düzenlemek

- Deniz kaplumbağalarından elde edilen tüm ürünlerin ticareti/ kullanımı ve istismarı/tüketimini yasaklayan mevzuatın uygulamaya geçmesini kolaylaştırmak için balıkçılar ve yerel halka yönelik kampanyalar düzenlemek
- Yukarıdaki madde sakatlanmalarla birlikte kaplumbağaların bilgisizlik ve/veya ön yargı nedeniyle öldürülmelerini de azaltmaya yardımcı olacaktır.

Fotoğraf: Kaska Y.

d. Ölüm Oranını Azaltmak için Diğer Önlemler

24. İlk Yardım İstasyonları ve Kurtarma Merkezlerinin kurulması ve kurallara uygun işletilmesi bireysel kaplumbağa ölümlerini azaltmak için ilave önlemler olarak tavsiye edilmektedir. Kurtarma Merkezleri farkındalık yaratma, eğitim ve veri toplama gibi faaliyetlere katkıda bulunarak popülasyonların korunmasında da önemli rol oynayabilir. RAC/SPA'nın "Deniz Kaplumbağaları için Deniz Kurtarma Merkezlerinin İlişkilendirilmesi ve Geliştirilmesi Rehberi" tavsiye edilmektedir. İlgili personelin pratik eğitimi gerekmektedir. Ayrıca kaplumbağalarla zorluklar içinde çalışanlar arasında karşılıklı bilgi ve deneyim alışverişine yardımcı olmak için Akdeniz'i kapsayan kurtarma iletişim ağı kurulmalıdır. Bu iletişim ağı önceden varolan kurtarma merkezlerini kapsamalı ve henüz yeterli yapılardan yoksun olan ülkelerde yeni kurtarma merkezlerinin kurulmasını teşvik etmelidir.

IV.2. Bilimsel Araştırma ve İzleme

25. Araştırma ve izleme programlarının geliştirilmesi ve karşılıklı bilgi değişimi, kumsal araştırmaları ve yuvalama kumsallarının izlenmesi, özellikle uzun dönem izleme, markalama (RAC/SPA markalama rehberindeki hususları dikkate alarak) veri günlüğü tutma, uydudan izleme, Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS), genetik, modelleme ve yerleşik gözlemciler gibi farklı metotlar kullanarak deniz kaplumbağası popülasyonlarının korunması için öncelikli konulara odaklanmalıdır.

a. Bilimsel Araştırma

Araştırma için bunlar diğerlerine ilaveten şunları içermelidir (öncelik sırasında değildir):

- Çiftleşme, beslenme ve kışlama sahalarıyla birlikte ana göç yollarının belirlenmesi
- Yeni yuvalama sahalarının saptanması
- Türün biyolojisi, özellikle yaşam döngüleri, popülasyon dinamikleri, popülasyonların eğilimi ve genetikleriyle ilgili konular
- Küçük ölçekte ve elle yapılan balıkçılığı kapsayacak şekilde farklı avlanma araçlarıyla kaplumbağanın tesadüfî avlanma ve nispi ölüm oranlarının değerlendirilmesi

Fotoğraf: Jribi I.

- Avlanma aracının modifikasyonu (yeni olta iğneleri vb. gibi) ve avlanma stratejilerinin etkileri hakkındaki veriler, kaplumbağaların ve diğer türlerin ölüm ve yakalanma oranlarına etkilerini değerlendirmek için toplanmalıdır.

- Balıkçılığı etkileyebilen kaplumbağa koruma tedbirlerinin uygulamaya konulmasının sosyoekonomik etkilerinin değerlendirilmesi gereklidir.
- Yuvalama kumsalları ve beslenme sahaları için yönetim tekniklerinin geliştirilmesi
- İklim değişikliğinin deniz kaplumbağalarına etkisi

b. İzleme

İzleme için programlar diğerlerine ilaveten şunları içermelidir (öncelik sırasında değildir)

- Önemli yuvalama kumsalları için uzun dönem izleme programlarını teşvik etmek. Yuvalama kumsallarına sahip Akit Taraflar kendi yuvalama kumsallarında kesintisiz ve standart izlemeyi teşvik etmelidir. Bu şekilde programları bulunmayan Taraflar bu programları oluşturmalı veya teşvik etmelidir. Daha az öneme sahip veya az sayıda yuvaya sahip yuvalama kumsallarının da eğer mümkünse ara sıra araştırılması gereklidir. Böylece popülasyonların daha eksiksiz bir resmi oluşturulabilir.
- Önemli beslenme sahaları için uzun dönem izleme çalışmalarını teşvik etmek. Beslenme sahalarına sahip tüm Akit Taraflar kesintisiz izleme çalışmalarını teşvik etmelidir. Bu şekilde programları bulunmayan Taraflar bu programları teşvik etmeli veya oluşturulmasına yardımcı olmalıdır.
- Popülasyonların izlenmesi için yuvalama kumsallarında standart veri toplama amaçlanmalıdır. Balıkçılığın neden olduğu ölüm ve türün biyolojisi hakkında kesin veri toplamak için bütünlük gözlem programlarıyla bu verilerin eksiklikleri giderilmelidir.
- Varolan veya yeni kıyıya vurma iletişim ağı vasıtasıyla veri toplamalıdır.

Fotoğraf: LIBSTP

26. Bazı Akit Tarafların kaplumbağa yuvalama kumsalları ve üreyen popülasyonlarının büyüklüğü hakkında çok az bilgi mevcuttur. Bu taraflar acil olarak daha kapsamlı araştırmalar yapmalı ve uzun dönem izleme programlarını kurmayı teşvik etmelidir.

IV.3. Toplumsal Farkındalık ve Teorik Eğitim

27. Deniz kaplumbağalarının ölüm oranlarının azaltılmasına yardımcı olmak, yuvalama ve beslenme sahalarıyla birlikte çiftleşme sahalarına daha hassas yaklaşılmasını telkin etmek ve deniz kaplumbağalarıyla ilgili faydalı olabilecek herhangi bir bilgiyi haber vermeyi teşvik etmek için balıkçılar, yerel bölge sakinleri, turistler ve turizmle ilgili işletmeler için uygun çoklu bilgilendirme araçlarını (özel belgelere dayalı bilgi mayeryali, elektronik kitle iletişim araçları vb. gibi) içeren toplumsal farkındalığı yaratma programları geliştirilmelidir. Paydaşlara (balıkçılar, turizm sektörü çalışanları vb. gibi) uygun pratik/teorik eğitim verilebilir.

28. Deniz kaplumbağalarının korunması çabalarına katılımlarını sağlamak ve koruma tedbirlerine destekleri için yerel yöneticileri, bölge sakinlerini, öğretmenleri, ziyaretçileri, balıkçıları, yerel, bölgesel ve ulusal seviyede karar vericileri ve diğer paydaşları hedefleyen bilgilendirme kampanyalarına acil olarak ihtiyaç duyulmaktadır.

IV.4. Kapasite Geliştirme / Pratik Eğitim

29. Varolan eğitim programları, özellikle deniz kaplumbağaları hakkında özel bilgiye sahip uzmanlara ve/veya daha fazla uzmanlığa ihtiyaç duyan Taraflar ve yöneticilerle birlikte korunan alanların diğer personeli için ihtiyaç duyulan koruma ve yönetim teknikleri içerisinde (bunlar diğerlerine ilaveten kumsal yönetimi, markalama ve izlemeyi içerir) devam ettirilmelidir. Kurtarma Merkezlerinin kurulması ve işletilmesi hakkındaki eğitim programları da devam ettirilmelidir. Diğer alanlar için ihtiyaç duyulduğunda, özellikle balıkçılık yöneticilerini ilgilendirdiği konularda ayrıntılı eğitim programları hazırlanmalıdır.

IV.5. Ulusal Eylem Planı

30. Akit Taraflar deniz kaplumbağalarının korunması için Ulusal Eylem Planları oluşturmalıdır.

31. Ulusal Eylem Planları deniz kaplumbağası popülasyonlarının ve habitatlarının kaybına veya azalmasına neden olan güncel faktörlere hitap etmeli, mevzuat için uygun konular önermeli, denizel ve kıyısız alanların yönetimi ve korunmasıyla balıkçılık uygulamalarının düzenlenmesine öncelik vermeli ve popülasyonlarla habitatların izleme ve araştırılmasının devamını teminat altına almalıdır. Ulusal Eylem Planlarının hazırlanmasında, 1999 Akdeniz’de Deniz Kaplumbağalarının Korunması için Eylem Planına eklenen Ulusal Düzeyde Önerilen Eylemler listesi gerektiğinde dikkate alınabilir.

IV.6. Bölgesel Koordinasyon Yapısı

32. Eylem Planının uygulanması ve bölgedeki faaliyetlerin koordinasyonunu geliştirmek için Akit Taraflar arasında bilgi değişimi ve işbirliğinin geliştirilmesi gerekmektedir.

33. Bu koordinasyon için RAC/SPA varolan en uygun mekanizma olarak dikkate alınmaktadır. Eylem Planının uygulanması, gerektiğinde mutabakat anlaşması oluşturarak ilgili diğer kuruluşların işbirliğiyle yerine getirilebilir.

34. Deniz kaplumbağalarıyla ilgili koordinasyon mekanizmasının ana fonksiyonu:

- Bu eylem planının uygulamasında başarılı ilerlemeyi değerlendirmek. RAC/SPA iki yılı aşmayacak şekilde düzenli aralıklarla Taraflardan güncel raporları isteyerek ve devam eden bu ulusal raporlar bazında ve bu Eylem Planının bölgesel bileşenlerindeki ilerlemenin kendisi tarafından değerlendirmesini takiben RAC/SPA Ulusal Odak Noktası toplantılarına sunulmak üzere Akit Taraflara sürdürebilir tavsiyeler içeren raporlar hazırlayacaktır.
- Akdeniz seviyesinde veri toplamak ve değerlendirmek
- Akdeniz’de deniz kaplumbağaları için önemli koruma alanlarının envanterini hazırlamak ve deniz kaplumbağası habitatlarının korunmasını geliştirmek için iletişim ağının işletilmesini ve uygulanmasını kolaylaştırmak
- Akit Tarafların toplantıları için bir faaliyetler zaman çizelgesi ve finansman teklifleri hazırlamak
- Bilgi değişimine ve yayılmasına katkıda bulunmak
- Deniz kaplumbağalarıyla ilgili özel konularda uzman toplantıları düzenlemek ve/veya düzenlenmesine yardım etmek

- Akdeniz Deniz Kaplumbağaları Konferansının organizasyonuna destek olmaya devam etmek
- Eğitim kursları düzenlemek ve/veya düzenlenmesine yardımcı olmak, uygun bilim adamlarının diğer personelin bu gibi kurslara katılımını desteklemek ve kolaylaştırmak.

35. Aynı hedefleri amaçlayan diğer uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları tarafından gerçekleştirilen çalışmalar desteklenmeli, koordinasyon teşvik edilmeli ve olası çakışmalar önlenmelidir.

36. Her altı yılda bir veya RAC/SPA Ulusal Odak Noktası toplantılarında gerekli görülürse veya önemli kullanılabilir yeni bir bilginin ortaya çıkması durumunda daha erken bu Eylem Planını güncellemek/revize etmek için ihtiyaç duyulan faaliyetleri düzenlemek

37. Akdeniz’de göç yollarını da kapsayan deniz kaplumbağaları kritik habitatları envanteri acil olarak RAC/SPA tarafından hazırlanmalı ve artan bilgiler ışığında düzenli olarak gözden geçirilmelidir.

IV.7. Katılım

38. Her ilgili uluslararası ve/veya ulusal kurum ve kuruluş bu eylem planının uygulanması için gerekli faaliyetlere davetlidir.

39. İşbirliğini güçlendirmek ve çalışma tekrarından kaçınmak için bir veya daha fazla deniz kaplumbağası türüyle ilişkili Eylem Planlarından sorumlu olan diğer kuruluşlarla bağlantı yapılmalıdır.

40. Koordinasyon yapısı katılımcı kurumlar arasında düzenli diyalog kurmak için bir mekanizma başlatacak ve gerektiği yerde bunu yerine getirmek için toplantılar düzenleyecektir.

IV. 8. “Eylem Planı Ortakları”

Eylem Planının uygulanması çalışmasına katkıları ödüllendirmek ve teşvik etmek için Akit Taraflar olağan toplantılarında, saygınlığını muhtemelen deniz kaplumbağalarının korunmasına yardım eden somut eylemlerle kazanmış herhangi bir kuruluşa (hükümete ait, sivil, özel vb. gibi) “Eylem Planı Ortağı” unvanını verebilir. Ortak unvanıyla ödüllendirmek için koşullar RAC/SPA Ulusal Odak Noktası toplantısında verilen tavsiyeyi takiben Akit Taraflarca kabul edilecektir.

EK 1- UYGULAMA PROGRAMI

EYLEM	Zaman sınırı/ süreç/ periyodik olarak tekrarlama	Kim tarafından
A. KORUMA VE YÖNETİM		
A.1. Mevzuat		
a. Kaplumbağaların korunması- genel tür koruması	Olabilirdiğince çabuk	Taraflar
b.Kasti öldürmeleri ortadan kaldırmak için mevzuatı uygulamak	Olabilirdiğince çabuk	Taraflar
c. Habitat korunması ve yönetimi (yuvalama, çiftleşme, beslenme, kışlama sahaları ve ana göç yolları)	Olabilirdiğince çabuk	Taraflar
A.2 Habitatların Korunması ve Yönetimi		
a. Önemli habitatları kapsayan korunan alanların yönetimi için ayrıntılı yönergeler hazırlamak	Kabulünden 1 yıl sonra	RAC/SPA
b. Yönetim planları hazırlamak ve uygulamak	Kabulünden 2 yıl sonra	Taraflar
c. Tahrip olmuş yuvalama habitatlarının restorasyonu	Kabulünden 3 yıl sonra	Taraflar
A.3 Tesadüfi Avlanmanın Azaltılması		
a. Önemli alanlarda balıkçılık düzenlemeleri (derinlik, sezon, balıkçılık aracı)	Kabulünden 3 yıl sonra	Taraflar
b. Balıkçılık aracının, metodunun ve stratejilerinin değiştirilmesi	Kabulünden 4 yıl sonra	RAC/SPA, Ortaklar ve Taraflar
A.4 Bireysel Ölümü Azaltmak için Diğer Tedbirler		
a. Kurtarma Merkezleri kurmak ve/veya işletilmesini geliştirmek	Devam etmekte	Taraflar
B. BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE İZLEME		
B.1. Bilimsel Araştırma		
a. Yeni çiftleşme, beslenme ve kışlama sahalarıyla ana göç yollarının tanımlanması	Devam etmekte	Taraflar
b. Kaplumbağalar ve balıkçılık arasındaki etkileşimi değerlendirmeyi amaçlayan bölgesel öneme sahip ortak araştırma projelerinin detaylı hazırlanması ve yürütülmesi	Olabilirdiğince çabuk	RAC/SPA, Ortaklar ve Taraflar
c. Markalama ve genetik analiz (gerekli olduğunda)	Gerektiğinde veya talep edilirse	RAC/SPA ve Taraflar
d. Bilgi ve deneyim değişimini amaçlayan izlenen ve idare edilen yuvalama kumsalları arasında iletişim ağını kolaylaştırmak	Gerektiğinde	RAC/SPA

B.2. İzleme		
a. İzleme metodlarının standardizasyonu ve yuvalama kumsalları için uzun dönem izleme programları kılavuzları	Kabülünden 1 yıl sonra	Taraflar
b. Yuvalama kumsalları, beslenme ve kışlama sahaları için uzun dönem izleme programları başlatma ve/veya geliştirme	Devam ederek	Taraflar
c. Kıyıya vuran ölü kaplumbağalar hakkında veri toplama protokolü hazırlamak	Kabülünden 2 yıl sonra	RAC/SPA
d. Kıyıya vuran ölü kaplumbağalar ilgili iletişim ağı kurmak	3 yıl	Taraflar
e. Popülasyon modellemesi gibi popülasyon dinamiği analizlerinde nüfusa ait parametreleri tahmin etmek için metodolojilerin standartlaştırılması	Kabülünden 4 yıl sonra	RAC/SPA
C. TOPLUMSAL FARKINDALIK VE EĞİTİM		
Özellikle balıkçılar ve yerel popülasyonlar için toplumsal farkındalık ve bilgilendirme kampanyaları	Gerektiğinde	Taraflar ve/veya RAC/SPA
D. KAPASİTE GELİŞTİRME		
Pratik eğitim kursları	Gerektiğinde	RAC/SPA
E. ULUSAL EYLEM PLANLARI		
Ulusal Eylem Planlarının Hazırlanması	Olabildiğince çabuk	Taraflar
F. KOORDİNASYON		
a. Eylem Planının uygulanmasındaki ilerlemenin değerlendirilmesi	2 yılda bir	RAC/SPA ve Taraflar
Deniz Kaplumbağaları Akdeniz Konferansının organizasyonunda işbirliği	3 yılda bir	RAC/SPA
Deniz kaplumbağaları Eylem Planının güncellenmesi	Kabülünden 5 yıl sonra	RAC/SPA

Not: Bahsi geçen zaman sınırları daha önce varolan ve/veya devam eden izleme programları vb. gibi veya yönetim planlarının veya mevzuatın uygulanması ve/veya taslak hale getirilmesini geciktirme veya iptaline herhangi bir şekilde yol açmayı amaçlamamıştır.

EK 2 - AKDENİZ'DE MARKALAMA HAKKINDA TAVSİYELER VE ANA ESASLAR

Genel Tavsiyeler

- Markalamanın bir koruma tedbiri olmadığı ve koruma için bir alternatif teşkil etmediği ileriye dönük tüm markalama projeleri için vurgulanmaktadır. Markalamanın yapabildiğinin en iyisi koruma politikası ve faaliyetlerine temel oluşturan bilginin toplanmasına yardım etmektir.
- Markalama için izin veren kanunun ulusal seviyede uygulanmasını teşvik ediniz. Bu amaçsız markalamanın olmadığını, markalamayı yapan gruplarının/kişilerin veya kuruluşların iyi düşünülmüş planlara ve amaçlara sahip olduğunu veya yapmayı düşündükleri şey için yeterli eğitime sahip olduklarını belirlemek içindir.
- Özellikle yeni projeler için markalama projelerinin planlanmasında ve üstlenilmesinde pratik eğitim kurslarına ve/veya alanda pratik eğitimi desteğine (uzmanların tedarik edilmesiyle) ihtiyaç vardır.
- Bu şekildeki kaliteli çalışma (yeterli planlama ve pratik eğitimi üstlenen) projeleri için markalamayı ekipman ve malzeme vb. gibi şeylerle destekleme ihtiyacı vardır.
- Markalama ekipmanı eğer mümkünse talep edildikten sonra sağlanmalı ve temin edilen markalar projenin veya ülkenin geri dönüş adresini taşımalıdır.
- Ülkelerde markalama konularında, www.seaturtle.org ve bu sayfadaki Marka Bulucu siteye ilaveten ACCSTR Deniz Kaplumbağası Marka Envanteri gibi ana internet sayfalarına bağlantılar sağlama, ziyaretçilerin kendi marka serilerini bu veri tabanına kaydetmeyi teşvik etme konularında diğerleri arasında bilinen RAC/SPA ve sahip olduğu internet sayfası www.rac-spa.org yoluyla tavsiye ve ana esaslara ihtiyaç vardır. Tekrar çalışmalardan bu yolla kaçınılmış olunacaktır.
- Markalama hafife alınmaz ve kaplumbağanın refahını temin etmek için asgari ana esaslar gerekmektedir (markalamanın kaplumbağalara hasarı/zararını asgariye indiren temel ana esaslar RAC/SPA WG tarafından hazırlanmıştır- aşağıya bakınız).
- Balıkçılar ve diğer paydaşlar için (kıyasal topluluklar vb. gibi) farkındalık kampanyalarında basit pratik materyallerin (çıkartma vb. gibi) geliştirilmesi faydalı olacaktır.
- Bir Bölgesel Markalama Projeleri Envanteri gereklidir ve gerçekten öncelikli bir konudur. Bu envanter yeni bilgi kullanılabilir hale geldikçe güncellenmeli ve devrede kullanılabilir olmalıdır. (Çalışma grubu tarafından bir anket hazırlanmış ve çalıştayda tamamlanması için katılımcılara sunulmuştur. Envantere dahil olmak isteyen herkes için bu anket RAC/SPA'da mevcuttur).

Markalamayla deniz kaplumbağalarında oluşan hasar/rahatsızlığı asgariye indiren ana esaslar

Metal markalar

- 1005-49 sitili metal markaları (National Band and Tag Company (NBTC) USA) kullanmayınız.
- Eğri Karapas Boyu (EKB) 30 cm'nin üzerinde kaplumbağalar için (30 cm'nin altında EKB'na sahip kaplumbağaları markalamayınız) 681C boyutundaki (National Band and Tag Company (NBTC) USA) markayı kullanınız.
- Yüzgeç gelişimini kısıtladığı için juvenil kaplumbağalarda bu şekilde markalar kullanmayınız.

Plastik markalar

- 50 cm'den daha küçük EKB'de kaplumbağalar için çok büyük markalar (Jumbotag-Dalton supplies Ltd, UK) kullanmayınız.
- 30 cm'den daha küçük EKB'de kaplumbağalar için "Rototag" (Rototag-Dalton supplies Ltd, UK) kullanmayınız.

Elektronik çipli markalar

- 30 cm'den daha küçük EKB'de kaplumbağalar için PIT markalar (Dayanıklı entegre elektromanyetik markalar) kullanmayınız.
- Eğer elektronik çipli marka kullanırsanız ön sol yüzgecin kaslarında pulların altına veya parmakların arasına uygulayınız.

Genel

- İstenilen düzeyde olmadığı kanıtlanmış markalama yöntemlerini kullanmayınız.
- Yumurtlama esnasında veya kumsalın üst kısmına doğru yol alırken kaplumbağayı markalamayınız. Yumurta çemberi örtüldükten sonra veya eğer kaplumbağa denize dönüş yolunda ise markalayınız.
- Markalama için kaplumbağayı ters çevirmeyiniz.

NOT: Yukarıdaki ana esaslarda özel marka isimleri (Dalton ve National Band and Tag Company) açıkça belirtilmiş olmasına rağmen ana esaslar diğer imalatçılar tarafından yapılmış herhangi benzer markalara (materyal, büyüklük vb. gibi) uygulanabilir. Bu markalar kaplumbağaları markalamak için en çok kullanıldığı ve bu yüzden çok bilindiği için bu imalatçılara ve markalara özel olarak değinilmiştir.

Akdeniz Deniz Kaplumbağalarının Korunması için Eylem Planı

Özel Koruma Alanları Bölgesel Faaliyet Merkezi (RAC/SPA)

Boulevard du Leader Yasser Arafat

B.P.337 - 1080 Tunis CEDEX - TUNUSIA

Tel: ++(216) 71206 649 Faks: ++(216) 71 206 485

e-posta: car-asp@rac-spa.org

www.rac-spa.org

UNEP

Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı

Alparslan Türkeş Cad. 31. Sok. 10 Nolu Hizmet Binası 06510

Beştepe/Yenimahalle/Ankara

Tel: 0 (312) 222 12 34 Faks: 0 (312) 222 26 61 www.ozelcevre.gov.tr

www.dka.gov.tr

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)

Birlik Mahallesi 2. Cadde No. 11 06610 Çankaya/Ankara

Tel: 0 (312) 454 11 00 Faks: 0 (312) 496 14 63

www.undp.org.tr

